

Julian Kałowski

Konieczność zmiany struktury prawnej zakonu marianów

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 21/1-2, 113-121

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JULIAN KAŁOWSKI MIC

KONIECZNOŚĆ ZMIANY STRUKTURY PRAWNEJ ZAKONU MARIANÓW

Kasata zakonów przeprowadzona przez rząd Rosji carskiej na terenie Królestwa Polskiego w 1864 r.¹ spowodowała, że z całego zakonu marianów w 1908 r. pozostał tylko jeden pełnoprawny zakonnik, a był nim o. Wincenty Sękowski². Wprawdzie niektórzy z dawnych zakonników mariańskich jeszcze żyli, ale na skutek otrzymania dekretów sekularyzacyjnych przynależeli do duchowieństwa diecezjalnego³.

W tej sytuacji zakonowi marianów groziła całkowita zagłada. Dlatego o. Sękowski wraz z innymi zgłaszającymi się kandydatami nosili się z myślą ratowania instytucji zakonnej. Wszelkie jednak starania zarówno o. Sękowskiego, jak i Kurii Diecezjalnej w Sej-

¹ Dziennik Praw, t. 62 (s. 407—447): *Ukaz Najwyższy o klasztorach Rzymsko-Katolickich w Królestwie Polskiem i dodatkowe do tegoż Ukazu przepisy dnia 27 Października (8 Listopada) 1864 r.*; t. 63 (s. 15—37): *Przepisy dotyczące utrzymania i zarządu Klasztorów Rzymsko-Katolickich w Królestwie Polskiem, dnia 22 Listopada (4 Grudnia) 1864 r.*

² O. Wincenty Sękowski ur. 1840 r. Do zakonu marianów wstąpił w 1858 r. Śluby wieczyste złożył w 1860 r. Studiował częściowo w zakonie, a częściowo w Akademii Warszawskiej, gdzie otrzymał stopień magistra teologii. Po śmierci o. Jerzego Czesnasa przełożonego i generała zakonu, o. Sękowski w 1893 r. został wybrany na przełożonego klasztoru mariampolskiego i jednocześnie generała zakonu. Urząd ten pełnił do końca życia, tj. do 1911 r. Por. *Album mortuorum* (Marianorum), Romae 1961, s. 48.

³ Por. Archivio Segreto Vaticano, Congregazione dei Vescovi e Regolari, Sezione Regolari 1877, busta: Giugno-Dicembre (*Marianisti-Polonia*); Sezione Vescovi 1878, busta: Luglio (*Lublino-Marianisti*); Archivum Generale Congregationis CC. RR. Marianorum (Romae) cyt. dalej: AGM): *Zeznanie ks. Lubowickiego w sprawie zabezpieczenia dochodów dotyczących klasztoru w Raśnie*, 26 I 1929 r.; *Historia Congregationis: List Kurii Prowincjalnej Zgromadzenia Krzyża św. do ks. Aksomaitis*, 28 I 1954 r.; *Catalogus ecclesiarum et utriusque cleri tam saecularis quam regularis dioecesis Lubliniensis pro anno Domini 1907*, s. 88; 1914, s. 85; *Elenchus omnium ecclesiarum et universi cleri dioecesis Vilniensis pro anno Domini 1909*, s. 143; *Elenchus cleri saecularis et regularis archidioecesis Varsaviensis pro anno Domini 1880*, s. 36, 65; A. F. [Aleksander Fajęcki], *śp. Ks. B. Kisielski*, *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 7 (1917) 83—84.

mach, nie przyniosły żadnych rezultatów⁴, mimo iż zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami władze państwowe powinny były w niektórych przypadkach pozwolić na przyjmowanie kandydatów do nowicyatu. W *Przepisach dotyczących utrzymania i zarządu Klasztorów Rzymsko-Katolickich w Królestwie Polskiem z dnia 22 XI (4 XII) 1864 r.* w § 9 czytamy: „Przyjmowanie do nowicyatu w klasztorach nieetatowych, bezwarunkowo zabrania się. Przyjmowanie do nowicyatu w klasztorach etatowych dozwala się jedynie po zupełnym zniesieniu wszystkich klasztorów nieetatowych tegoż samego Zakonu [...]”⁵. Ale nawet i z tego przepisu marianie nie mogli skorzystać, gdyż ani nieetatowych, ani etatowych klasztorów nie posiadali, a jedynym pełnoprawnym zakonnikiem, jak wspomniano był o. Sękowski⁶.

Koniecznym więc i jedynym wyjściem z tej trudnej sytuacji stało się zreformowanie zakonu. Będzie chodziło w tym przypadku o zmianę struktury prawnej, tj. o przekształcenie „ordo” na „congregatio”. Przedsięwzięcie takie wymagało wielu zabiegów, znajomości ówczesnego prawa kościelnego, praktyki Stolicy Apostolskiej, zaufania oraz pomocy różnych osób zarówno w Polsce, jak i w Rzymie. Ponadto przy załatwianiu spraw związanych z odnową zakonu należało zachować daleko posuniętą ostrożność⁷. Tymczasem o. Sękowski był już w podeszłym wieku i sam niewiele mógł zdziałać⁸.

Z pomocą o. Sękowskiemu przyszedł ks. Jerzy Matulewicz, który podjął się dzieła wskrzeszenia zakonu i przystosowania go do ówczesnych warunków społecznych i politycznych⁹.

⁴ Totoraitis J., *Zakon marianów 1864—1909*, Stockbridge, Mass., USA 1962, s. 48—55.

⁵ Dziennik Praw, t. 63, § 9, s. 18—19.

⁶ Archivum Sacrae Congregationis pro Religiosis et Institutis Saecularibus, S. 26 (cyt. dalej: ACRIS): P. Sękowski, *Praepositi Generalis Congregationis CC. RR. Marianorum supplices preces [...], ut de ulteriore subsistentia Congregationis providere dignetur*, 20 VII 1909 et 7 VIII 1910; *Litterae commendatitiae Vicarii Capitularis dioecesis Seinensis*, 10 I 1910; *Litterae commendatitiae Ordinarii Varsaviensis*, 16 VII 1909 et 15 I 1910; Archiwum Kurii Diecezjalnej Siedleckiej czyli Podlaskiej, Akta ogólne Zgromadzenia Księży Marianów Dawnych, Lit. Z. Dział III, Nr. porz. 7, t. I: *Reskrypt Kongregacji dla Spraw Zakonnych*, 25 IV 1928; AGM, *Documenta renovationis: Actus aggregationis novorum sodalium Congregationis CC. RR. Marianorum*, 29 VIII 1909.

⁷ Por. ACRIS: *Circa la corrispondeza [...]*.

⁸ ACRIS. S. 26: P. Sękowski, *Praepositi Generalis Congregationis CC. RR. Marianorum supplices preces [...]*, 20 VII 1909.

⁹ Ks. Jerzy Matulewicz urodził się w 1871. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1898 r. Dalsze studia odbywał we Fryburgu Szwajcarskim. Tam też uzyskał doktorat z teologii. W 1909 r. wspólnie z o. Sękowskim, ostatnim członkiem zakonu marianów przystąpił do odnowy zakonu. W tym samym roku, za dyspensą Stolicy Apostolskiej złożył

Dnia 20 VII 1909 r. o. Sękowski wystosował list do papieża Piusa X, w którym przedstawił w zarysie historię zakonu oraz stwierdził, że pozostał tylko on sam będący już w podeszłym wieku a wszyscy inni zakonnicy powymierali. Ze względu na grożące niebezpieczeństwo, iż razem ze śmiercią ostatniego zakonnika i sam zakon przestanie istnieć, o. Sękowski prosił o ratunek nadzwyczajny¹⁰. Chodziło mianowicie o wyrażenie zgody na prowadzenie życia zakonnego bez żadnych oznak zewnętrznych, o pozwolenie ks. Matulewiczowi, by bez odbywania nowicjatu mógł złożyć pierwsze śluby zakonne, oraz by inni kandydaci mogli rozpocząć nowicjat lub próbę.

O. Sękowski pisał wtedy o ks. Matulewiczu, że zna go dobrze od wielu lat i uważa, że odznacza się on gorliwością, dobrymi obyczajami, znajomością prawa i zasad życia zakonnego, a zwłaszcza reguł i konstytucji zakonu marianów¹¹.

pierwsze śluby zakonne, a w 1911 r. po śmierci o. Sękowskiego wybrano go na generała odnowionego zakonu, który to urząd sprawował do 1927 r., tj. do chwili śmierci.

W 1918 r. papież Benedykt XV mianował go biskupem diecezji wileńskiej. Zarządu z diecezji zrzekł się w 1925.

W 1925 r. powierzono mu funkcję wizytatora apostolskiego na Litwie. Umarł 27 I 1927 r. Por. *Album mortuorum* (Marianorum), Romae 1961, s. 5—6.

¹⁰ ACRIS. S. 26: *P. Sękowski, Praepositi Generalis Congregationis CC.RR. Marianorum supplices preces ad Sanctam Sedem directae [...]*, 20 VII 1909: „Suppressis potestate gubernii in Imperio Russico Ordinibus et Congregationibus Religiosis, Clericorum quoque Regularium Marianorum Congregationi, quae a Pio VI Papa sub titulo Immaculatae Conceptionis die 17 novembris 1786 an. approbata est, inde ab anno 1864 non licuit amplius novitios suscipere neque licet. Quo factum est, ut ex omnibus Clericis Regularibus Marianis, qui fuimus, ego solus superstes remanserim; ceteri omnes iam decesserunt. Cum ipse quoque aetate sim proventus neque bona gaudeam valetudine, facile fieri potest, ut me mortuo, brevi Congregatio Mariana penitus extinguatur, nisi eiusdem ulteriori subsistentiae, consentiente id Sancta Sede Apostolica, aliquo extraordinario modo provideatur”.

¹¹ Tamże: „Itaque cum omnes sentiant aliquos vitae religiosae veluti focos in nostris regionibus necessarios esse, cum sint viri, qui nostram Congregationem iam diu ingredi cupiant, rebus omnibus mature perpensis, consilium cepimus, cum ob gubernii defensionem aliter fieri non possit, vitam religiosam in Congregatione Mariana sine ullis, quantum videri licebit, externis nostrae vocationis signis continuare, probante id Sancta Sede Apostolica. Quapropter humillime peto, ut Sancta Sedes Apostolica, ratione habita specialium, quae in nostris regionibus sunt, vitae religiosae difficultatum, a gestione habitus religiosi nobiscum dispensare velit. — Tum humillime rogo, ut sacerdotem Georgium Matulewicz S. Th. Doctorem et Professorem Theologiae Dogmaticae et Sociologiae in Academia Ecclesiastica Catholica Petropolitana, quem quidem a pluribus annis optime cognitum habeo tanquam virum ardenti-

Ponadto w liście tym o. Sękowski jako generał marianów upoważnił ks. Matulewicza do załatwiania wszelkich formalności związanych z odnową zakonu oraz udzielił mu koniecznych uprawnień¹². Ks. Matulewicz z listem polecającym od biskupa Kazimierza Ruzskiewicza, sufragana i wikariusza generalnego archidiecezji warszawskiej¹³, udał się do Rzymu, by w Kongregacjach Rzymskich, omówić sprawę dotyczące odnowy zakonu¹⁴.

Ks. Matulewicz, jako delegat i pełnomocnik generała marianów w czasie swego pobytu w Rzymie, wystosował 30 VII 1909 r. list do Kardynała Prefekta Kongregacji dla Spraw Zakonnych¹⁵. Na wstępie tego listu zazaczył, że otrzymał upoważnienie i delegację od przełożonego generalnego o. Sękowskiego do załatwiania spraw związanych z odnową zakonu marianów. Dlatego w trosce o dalsze losy zakonu przedstawił pewne propozycje, których los uzależnił od decyzji Prefekta Kongregacji¹⁶.

zelo, bonis moribus et sincero erga Sanctam Sedem Apostolicam obsequio praeditum, qui cum generatim leges et principia vitae religiosae tum specialiter CC.RR. Marianorum Regulam et Constitutiones cognita habet, — statim non obstantibus quibuscumque impedimentis, ad prima vota annua profitenda in Congregatione Mariana admittere mihi liceat, ne me subito mortuo, ipsa Congregatio penitus existere desinat; ut alii vero candidati, qui sese praesentabunt, respective novitiatum vel probationem incipere possint”.

¹² Tamże: „Eidem sacerdoti Georgio Matulewicz, ego Praepositus Generalis Congregationis CC.RR. Marianorum, quantum in me est, concedo in Domino omnem facultatem et delegationem, meo nomine, de omnibus rebus, quae ad nostrae Congregationis ulteriorem subsistentiam et continuationem spectant, apud Sanctam Sedem Apostolicam tractandi”.

¹³ ACRIS. S. 26: *Litterae commendatae Ordinarii Varsaviensis*, 16 VII 1909: „Hisce litteris sacerdotem Georgium Matulewicz, S. Th. Doctorem, Theologiae Dogmaticae et Sociologiae in Academia Ecclesiastica Romano-Catholica Petropolitana Professore, quem quidem optime cognitum habeo tamquam, virum sincero erga Sanctam Sedem obsequio, integra fide, bonis moribus et ardenti zelo praeditum, enixe Vestrae Eminentiae commendo atque humillime rogo, ut eidem, respectu habito specialium quae in nostris regionibus existunt vitae religiosae obstaculorum difficultatumque, non obstantibus quibuscumque impedimentis, in Congregatione CC.RR. Marianorum, quae a Papa Pio VI 17 die novembris an. 1786 sub titulo Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae approbata est, statim prima vota emittere liceat”.

¹⁴ Petroni A., *Matulewicz — Matulaitis, Jerzy Bolesław*, W: *Hagiografia polska, Słownik bio-bibliograficzny*, t. II, Poznań—Warszawa—Lublin, 1972, s. 105.

¹⁵ ACRIS. S. 26: *Recursus ad Sanctam Sedem Sacerd. Georgii Matulewicz in causa renovationis Congregationis CC.RR. Marianorum*, 30 VII 1909.

¹⁶ Tamże: „Ego Georgius Matulewicz, sacerdos S. Th. Dr., Theologiae Dogmaticae et Sociologiae in Academia Ecclesiastica Catholica Petropolitana professor, qui a Vincentio Sękowski, Praeposito Generali Congregationis Clericorum Regularium Marianorum, quae sub titulo Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae a Papa Pio VI a. 1786 approbata est, omnem facultatem in Domino et delegationem accepi res eandem Congregationem respicientes apud Sanctam Sedem Apostolicam tractandi, —

Podobnie jak o. Sękowski w liście do Stolicy Apostolskiej, datowanym 20 VII 1909 r.¹⁷, tak i ks. Matulewicz przedstawił tragiczną sytuację zakonów po 1864 r.¹⁸ Stwierdził, że ze względu na niegodziwe ustawy państwowe życie zakonne można prowadzić tylko w sposób tajny i bez żadnych oznak zewnętrznych¹⁹. Dlatego według ks. Matulewicza konieczne są pewne zmiany i modyfikacje w strukturze wewnętrznej i zewnętrznej zakonu²⁰. Przedstawiając argumenty przemawiające za wprowadzeniem zmian i modyfikacji oraz wyrażając całkowitą uległość decyzjom Stolicy Apostolskiej, ks. Matulewicz jako przedstawiciel zakonu prosił:

- 1) by Stolica Apostolska pozwoliła zamienić habit zakonny na zwykłą sutannę;
- 2) by zamiast ślubów uroczystych wolno było składać śluby proste najpierw przez sześć lat roczne, a po sześciu latach wieczyste;
- 3) aby modyfikować i zmienić konstytucję zakonne i dostosować je do *Norm* wydanych w 1901 r. przez Kongregację Biskupów i Zakonników²¹.

has explicationes atque supplices petitiones, quae eiusdem Congregationis ulteriores existentiam spectant, Vestrae Eminentiae benigno iudicio et decisioni humillime submittendas mihi proposui”.

¹⁷ ACRIS. S. 26.

¹⁸ ACRIS. S. 26: *Recursus ad Sanctam Sedem Georgii Matulewicz*, 20 VI 1909: „Suppressis potestate civili in Imperio Russico Religiosis Ordinibus et Congregationibus, Marianae quoque Congregationi Clericorum Regularium inde ab anno 1864 amplius novitios recipere non licuit neque nunc temporis licet. Quo factum est, ut eadem Congregatio Mariana brevi penitus existere desinat, nisi, nihil ad gubernii civilis defensionem attendendo, novitios recipere et vitam religiosam, non pro dendo, quantum fieri potest, id coram gubernio, continuare pergat. Quod id generis vita religiosa in Rusia possibilis est, aliae plures eiusmodi Congregationes Religiosae, quae ibidem prospere existunt atque plurimum Ecclesiae prorsunt, documento sunt”.

¹⁹ Tamże: „Itaque Mariana quoque Congregatio Clericorum Regularium humillime petit, ut eidem pariter, nihil attendendo ad iniquas leges civiles, sed solis Sanctae Matris nostrae Ecclesiae legibus in omnibus sese conformando, ulterius subsistere liceat, nullis quantum fieri potest signis exterioribus suam vitam religiosam coram gubernio manifestando”.

²⁰ Tamże: „Dein tum illarum difficultatum, quas in nostris regionibus vita religiosa experitur, ratio, tum temporum et laborum, qui suscipiendi sunt, nonnihil immutata conditio exigunt, ut quaedam in Congregationis Marianae Constitutionibus fiant immutationes modificationesque; v. gr., ut facile intellectu est, impossibile est ulterius gestare habitum religiosum, item prudentia postulat, ut loco votorum solemnium sola tria vota simplicia emittantur, — demique desiderabile est, ut generatim Constitutiones Congregationis Marianae iuxta Normas a Sacra Congregatione Religiosorum an. 1901 editas denuo recenseantur”.

²¹ Tamże: „Itaque suppliciter rogamus: 1) ut Sancta sedes Apostolica nobiscum a gerendo habitu religioso benigne dispensare velit;

2) ut loco votorum solemnium tria vota simplicia paupertatis, casti-

Ponadto ze względu na grożące niebezpieczeństwo wygaśnięcia zakonu razem ze śmiercią o. Sękowskiego²² ks. Matulewicz prosił jednocześnie:

- 1) aby on sam, jako ten, który od wielu lat czuje w sobie powołanie zakonne i swoje życie kapłańskie, o ile to możliwe, układa według ustaw zakonnych, szczególnie według reguły marianów, którą, jak mu się wydaje, dobrze zna, mógł w tymże zakonie złożyć natychmiast śluby zakonne bez względu na jakiegokolwiek mogące się wyłonić przeszkody;
- 2) aby ks. Franciszek Buczys, profesor teologii fundamentalnej w Duchownej Akademii Katolickiej w Petersburgu, który również od wielu lat czuje w sobie powołanie zakonne, mógł natychmiast rozpocząć nowicjat;
- 3) aby również innym, tak kapłanom jak i świeckim, którzy pragną wstąpić do zakonu marianów, wolno było rozpocząć próbę;
- 4) aby tymczasowo i za zgodą ordynariusza miejsca, można było w Petersburgu założyć dom nawicjacki²³.

tatis et obedientiae primum annua spatium sex annorum, tum perpetua nobis profiteri liceat;

3) ut Constitutiones Congregationis Marianae, quantum fieri potest, iuxta Normas a Sacra Congregatione Religiosorum a. 1901 editas modificandi vel immutandi et sic innovatas iudicio Sanctae Sedis Apostolicae intra aliquod temporis spatium submittendi nobis facultas concedatur”.

²² Tamże: „Cum propter potestatis civilis defensionem novitios recipere non licuerit, ex omnibus Clericis Regularibus Marianis, qui fuerunt, nunc temporis solus Vincentius Sękowski, Praepositus Generalis, superstes remanet ceteri omnes iam decesserunt; atque idem Vincentius Sękowski iam aetate est proventus neque firma gaudet valetudine. Quae cum ita sint, opportunum, immo vero necessarium esse videtur, ut aliquis e sacerdotibus, qui Congregationem Marianam ingredi cupiunt, statim vota annua emittat, ne Vincentio Sękowski subito mortuo, ipsa Congregatio penitus extinguatur, tum ut alii, qui eandem vocationem sentiunt, statim novitiatum vel probationem incipient”.

²³ Tamże: „Humillime igitur Sanctae Sedi Apostolicae supplico:

1) ut mihi Georgio Matulewicz, qui cum iam a pluribus annis vocationem ad statum religiosum sentiam et vitam meam sacerdotalem, quantum licuit, iam diu iuxta praecepta religiosorum ordinandam studui, et ipsa praecepta et leges vitae religiosae tum generatim, tum specialiter Congregationis Clericorum Regularium Marianorum, ut mihi in Domino videtur, probe cognita habeo, in eadem Congregatione Mariana, non attendendo ad ulla impedimenta, quae existere possunt, statim prima vota annua emittere liceat;

2) ut sacerdoti Francisco Buczys, S. Th. Dr. Theologiae Fundamentalibus seu Apologeticis in Academia Ecclesiastica Catholica Petropolitana professori, qui pariter ab aliquot annis vocationem religiosam sentit, statim novitiatum inchoare liceat, non attendendo ad ulla impedimenta;

3) ut ceteris sive sacerdotibus sive laicis, qui Congregationem Marianam ingredi desiderant, probationem inchoare permittatur;

4) ut novitiatum domum pro tempore Petropoli figere liceat, probante id Ordinario loci”.

Na koniec ks. Matulewicz prosił, by wszelkie sprawy dotyczące zakonu załatwiano tajnie i zawiadamiano o tym w sposób poufny zarówno marianów, jak i odnośnych ordynariuszy miejsca²⁴.

Kongregacja dla spraw Zakonnych na sesji publicznej, odbytej dnia 2 VIII 1909 r., na której sprawę marianów referował Antonucci²⁵, postanowiła na prośbę o. Sękowskiego i ks. Matulewicza odpowiedzieć w sposób następujący: „Biorąc pod uwagę list polecający ordynariusza Warszawskiego, Jego upowaznia się do przyłączenia do Zgromadzenia Księży Marianów petentów, o których mowa, za zgodą wiarygodnie stwierdzoną, żyjącego przełożonego generalnego. Przynajmniej zaś po trzech miesiącach od aktu agregacji petenci poleceni przez ordynariuszy mohylewskiego, warszawskiego i sejneńskiego powinni się ponownie odnieść do Stolicy Apostolskiej”²⁶.

Na podstawie tej decyzji biskup Ruskiewicz dnia 29 VIII 1909 r. dokonał w swej prywatnej kaplicy, w obecności ostatniego przedstawiciela marianów o. Sękowskiego, agregacji nowych członków. Ks. Matulewicz złożył pierwsze śluby zakonne, a ks. Buczys rozpoczął nowicjat²⁷.

Datę powyższą uważa się za punkt zwrotny i przełomowy w dziejach zakonu marianów²⁸. Od tego bowiem czasu zaczęli przybywać nowi kandydaci²⁹, a odnowiony zakon mimo konspiracyjnych wa-

²⁴ Tamże: „Tandem cum in Imperio Russico iniquae leges civiles obstant, quominus Congregationes Religiosae libere et publice vitam suam ordinent, enixe petimus Sanctam Sedem Apostolicam, ne res, quae Congregationem Marianam respiciunt, publici iuris fiant, sed ut sive ipsi Congregationi Marianaе sive respectivis Ordinariis loci semper secreto communicentur”.

²⁵ Archivio-Biblioteca Sacra Congregazione per i Religiosi et gli Istituti Secolari, *Protocollum* an. 1909. Nr 3544.

²⁶ AGM, *Documenta renovationis: Praevia ordinatio Sacrae Congregationis de Religiosis in causa renovationis Congregationis CC. RR. Marianorum*, 2 VIII 1909.

²⁷ AGM: *Actus aggregationis novorum sodalium Congregationi CC. RR. Marianorum ad normam dispositionis, S. Congr. de Religiosis*, 29 VIII 1909: „Ego Casimirus Ruskiewicz, Episcopus Berissensis Suffraganeus Varsaviensis, hisce testor oratores Georgium Matulewicz et Franciscum Buczys, S. T. Doctores et professores in Academia Ecclesiastica Catholica Petropolitana a me Congregationi CC. RR. Marianorum coram eiusdem praeposito generali Vincentio Sękowski, iuxta facultatem mihi a S. Congregatione de Religiosis sub Nr. 3544 an. 1909 concessam, die 29 augusti 1909 anni aggregatos esse; et quidem Georgium Matulewicz ad prima vota annua profitenda, Franciscum vero Buczys ad novitiatum inchoandum admisi”.

²⁸ Nieciecki W., *Główne cechy duchowości Zgromadzenia Księży Marianów w świetle Konstytucji mariańskich z 1930 r.*, Rzym 1965, s. 23.

²⁹ ACRIS. S. 26: *Matulewicz. Brevis Informatio de origine et statu Instituti Mariani sub titulo Immaculatae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae*, [1910].

runków mógł się rozwijać i jego dalsza egzystencja została w sposób prawny zapewniona³⁰.

Nie wszystkie jednak prace związane z odnową zakonu i z przystosowaniem go do ówczesnych warunków społecznych i politycznych zostały zakończone. Dlatego to ks. Matulewicz, który już formalnie przynależał do zakonu marianów, zajął się całkowicie tą sprawą³¹.

Przede wszystkim zbierał i opracowywał dokumenty, których żądała Stolica Apostolska³². Do dokumentów tych należały: listy polecające od miejscowych ordynariuszy, tj. sejneńskiego, warszawskiego i mohylewskiego, krótki szkic historyczny zakonu marianów oraz nowe konstytucje ułożone według najnowszych wymagań Stolicy Apostolskiej³³. Po wielu trudach i zabiegach, Matulewicz skompletował owe dokumenty i dostarczył je Stolicy Apostolskiej³⁴.

W imieniu generała zakonu i z powołaniem się na jego upoważnienie dnia 10 IV 1910 r. zwrócił się do Stolicy Apostolskiej z ponowną prośbą o zatwierdzenie odnowionego zakonu i o zatwierdzenie na lat dziesięć tytułem próby nowych konstytucji opracowanych według *Norm* z 1901 r.³⁵

Stolica Apostolska uwzględniła prośby ks. Matulewicza i dekretem z dnia 28 XI 1910 r. zatwierdziła zmianę struktury prawnej zakonu oraz przedłożony jej projekt nowych konstytucji. Śluby uroczyste zamieniono na proste, biały habit na sutannę. Bracia zaś zakonnici mieli odtąd używać stroju świeckiego. Codzienny obowiązek odmawiania oficjum za dusze w czyścicu cierpiące został zamieniony na kultywowanie szczególnego nabożeństwa za te dusze, bez specjalnego obowiązku odmawiania brewiarza³⁶.

³⁰ Tamże.

³¹ ACRIS. S. 26: *Matulewicz ad quaendam sacerdotem*, 7 II, 17 IV i 1 IX 1910.

³² Tamże.

³³ Tamże.

³⁴ Znajdują się one W: ACRIS. S. 26.

³⁵ ACRIS. S. 26: *Matulewicz ad S. Sedem*, 10 IV 1910: „*Nomine Superioris Generalis Instituti Fratrum Marianorum sub titulo Immaculae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae, a quo res hoc Institutum respicientes apud Sanctam Sedem Apostolicam tractandi facultatem accepi, ad Vestros, Beatissime Pater, pedes prostratus supplex imploro, ut Vestra Sanctitas hoc Institutum, quod renasci incipit, denuo confirmare, atque eiusdem Constitutiones, quae iuxta Normas a Sacra Religiosorum Congregatione a. 1901 editas modo emendatas et compositas atque difficillimis, in quibus vita religiosa in nostris regionibus posita est, conditionibus accommodatae sunt, ad decennium approbare dignetur.*”

³⁶ *Dekret zatwierdzający odnowiony Zakon Marianów i jego zreformowane konstytucje*, 28 XI 1910, W: *Constitutiones Congregationis Cle-*

W ten sposób, w oparciu o specjalne uprawnienia władzy kościelnej, zapewniono dalszą egzystencję zakonowi marianów, chociaż w odmiennej formie prawnej.

Jakkolwiek Stolica Apostolska na wszystkie prośby o przeprowadzenie odnowy połączonej ze zmianą struktury prawnej zakonu odpowiedziała pozytywnie, to jednak czyniła to po dokładnym zbadaniu stanu rzeczy, w oparciu o opinie biskupów i z zachowaniem wszelkich formalności prawnych dotyczących zarówno legalności przedstawicielstwa promotora odnowy ks. Matulewicza, jak i wiarygodności relacji o stanie zakonu przesłanej przez o. Sękowskiego.

De necessitate constitutionis Ordinis Marianorum mutandae

Casationis Ordinum religiosorum causa a gubernio Russiae anno 1864 decretatae ex cuncto Marianorum Ordine anno 1908 nonnisi unus, nempe pater Vincentius Sękowski, religiosus remansit. Instituto igitur Marianorum periculum exstinguendi imminebat. Hanc ob rationem pater Sękowski una simul cum sacerdote Georgio Matulewicz huic malo mendo opem adhibendum esse statuerunt, quod tamen occulte, non vero modo ordinario eoque officiali perficere poterant.

Pater Sękowski die 20 VII 1909 a. Sedi Apostolicae litteras misit, in quibus difficiles Ordinis Marianorum conditiones auxilium efficacissimum expostulans descripsit. In ipsa eadem epistola pater Sękowski, qui officio superioris Ordinis generalis fugebatur, sacerdoti Matulewicz, quem supra diximus, ea omnia perficiendi, quae ad auxilium Ordini ferendum necessaria utiliaque essent, potestatem dedit.

Sacerdos Matulewicz superioris generalis Ordinis Marianorum in hoc negotio partes agens Romam profectus ibidem die 30 VII 1909 a. Congregationis de Religiosis Praefecto litteras dedit, in quibus ut pater Sękowski, sic et ipse Matulewicz difficillimas illas conditiones Ordinis Marianorum post annum 1864 in Polonia exortas enarravit atque a Sede Apostolica petiit, ut Ista ratione earundem difficultatum habita vestem religiosorum propioriam in vestem talarem a sacerdotibus saecularibus usitatam, et vota solemnia in simplicia, atque ipsam deinde constitutionem Ordinis mutaret, eamque *Normis* anno 1901 editis accommodaret, item ut sacerdoti Matulewicz prima vota pratermisso novitiatu emittenda sineret, sacerdotem vero Franciscum Buczys aliosque candidatos vel experiundi periculi causa vel in novitiatum admitteret, necnon ut ordinarii loci consilio accedente domum novitiatus erigendi auctoritatem daret. Sedes Apostolica hisce petitionibus benigne annuens omnibus mutationibus Eidem propositis consensum dedit.

Casimirus Ruszkiewicz archidioecesis Varsaviensis tunc episcopus suffraganeus et vicarius generalis die 29 VIII 1909 a. in privata sua capella patre Sękowski praesente in Marianorum Institutum ita mutatum nova membra aggregavit: sacerdos Georgius Matulewicz prima vota religiosa emisit, alii vero candidati vel experiundi periculi causa vel in novitiatum recepti sunt. Itaque mutata forma iuridica Ordinis Marianorum decreto Sedes Apostolicae die 28 XI 1910 a. lato confirmata approbataque est.

ricorum Regularium Marianorum sub titulo Immaculatae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae, Romae 1930, s. 366—367.